

Slachtbevindingen laten schade voor varkenshouder en slachterij zien

Jan Huiskes, PV

In het proefproject Integrale Keten Beheersing (IKB) bij vleesvarkens is onderzoek uitgevoerd om inzicht te verkrijgen in de economische betekenis van twaalf slachtbevindingen voor de mesterijfase en de slachterijfase. Het grootste deel van de financiële schade wordt veroorzaakt door de slachtbevindingen, borstvliesontsteking en longafwijkingen. De geraamde schade is voor de gemiddelde varkenshouder, de slachterij en de hele sector aanzienlijk, ongeveer. **f 4,-** per geslacht varken. Grote verschillen tussen de beste en slechtste groepen bedrijven laten zien dat een sterke beperking van deze schade mogelijk moet zijn.

Aanleiding

De kwaliteit van het eindproduct wordt beïnvloed door slachtbevindingen, die geconstateerd worden bij het keuren van slachtdieren. Het gaat hierbij om afwijkingen aan karkassen en organen. Deze kwaliteitsvermindering kan leiden tot waardevermindering van het geslachte varken. In de uitbetaling van vleesvarkens in Nederland wordt thans nog geen rekening gehouden met een dergelijke waardevermindering. In Denemarken bijvoorbeeld wordt afgekeurd gewicht niet uitbetaald. Bedoelde slachtbevindingen houden ook verband met ziekten tijdens de groeiperiode van het varken. Een slechtere gezondheid heeft een ongunstige invloed op de mesterijresultaten. Het reeds jaren bestaande long-leveronderzoek is een voorbeeld van het benutten van slachtbevindingen voor het opsporen van problemen in de bedrijfssituatie en bedrijfsvoering op vleesvarkensbedrijven. Vervolgens kunnen de oorzaken van deze problemen worden weggenomen of verbeterd.

Onderzoek

In het IKB-onderzoek is voor de twaalf in de tabel genoemde slachtbevindingen nagagaan wat de economische betekenis is voor de mesterijfase en de slachterijfase.

Voor de mesterijfase is per slachtafwijking nagagaan wat het verband is van het percentage afwijkende dieren met de technische kengetal-

len groeisnelheid, voederconversie en uitval.

Voor de slachterijfase is aan de drie bij het project betrokken integraties, de betrokken keuringskringen van de Rijksdienst voor de Keuring van Vee en Vlees (RW) en het Centraal Bureau voor Slachtveediensten (CBS) gevraagd een schatting te maken van directe en/of indirecte schade ten gevolge van de genoemde slachtbevindingen. De ramingen van de schade zijn per slachtbevinding per varken gemiddeld tot de posten waardeverlies en waardevermindering, extra arbeid voor de slachterij, extra arbeid voor de RW en totaal slachterijfase.

Uitkomsten

In de tabel wordt een overzicht gegeven van de geschatte economische schade ten gevolge van groeivertraging in de mesterijfase en ten gevolge van waardeverlies en extra arbeid in de slachterijfase. De in kolom 1 vermelde frequenties van de slachtbevindingen zijn de gemiddelden van 1938 in het onderzoek betrokken mestrondes. De gehanteerde groeivertragingen zijn afgeleid van de resultaten uit dit onderzoek en van een andere analyse van IKB-materiaal. Eén gram groeiverschil is gewaardeerd met *f* 0,061.

Dit is afgeleid van een gemiddelde prijsverwachting per kg karkasgewicht (*f* 3,50) en per kg krachtvoer (*f* 0,51) bij een gemiddelde groeisnelheid van 705 gram/dag.

De in de kolommen 3 en 4 vermelde schades voor mesterij en slachterij zijn per dier weerge-

geven. De totale schade per 'gemiddeld varken' bedraagt f 2,42. Hiervan is f 0,94 een gevolg van groeivertraging in de mesterij en f 1,48 van waardeverlies en extra werk in de slachterij. Op basis van TEA-resultaten is een samenhang van groei met voederconversie berekend van bijna f 0,10 per gram groeivertraging. Uit de tabel is af te leiden (kolom 1 * kolom 2) dat de groeivertraging per 'gemiddeld varken' 15,5 gram/dag is. De schade door een ongunstiger voederconversie wordt aldus geraamd op f 1,55 per gemiddeld varken,

Rekening houdend met het verband van groei en voederconversie is de schade in de mesterijfase dus met f 1,55 te verhogen tot ongeveer f 2,50 per gemiddeld varken. De totale schade voor de mesterij- en slachterijfasen kan dan geraamd worden op zeker f 4,- per gemiddeld varken. Schade door meer uitval en kosten voor veterinaire behandelingen konden niet worden meegerekend, doch spelen wel een rol.

Invloed van slachtbevindingen

In de figuur is te zien, dat het grootste deel van de schade, respectievelijk 46% en 24% wordt veroorzaakt door de bevindingen borstvliesontsteking en alle longaandoeningen. Borstvliesontsteking en longontsteking komen ook het meeste voor.

De keuringsbeslissing "dier in bacteriologisch onderzoek" (BO) veroorzaakt ook een grote schadepost (16% van de totale schade), hoewel de frequentie van voorkomen hiervan laag is. Dat komt, omdat van deze dieren alle organen afgekeurd worden en voor een derde van deze dieren algehele afkeuring volgt. Bovendien kost deze bevinding veel extra werk. De bevinding longabcessen geeft een geringe totale schade, doch leidt vaak tot BO.

Op de vierde en vijfde plaats volgen poot- en gewrichtsontstekingen met samen 9% van de schade.

Tabel: Geschatte schade ten gevolge van slachtbevindingen in mesterij- en slachterijfase

	1	2	3	4	5 = (3+4)	6 = (1*5) 100
		= (2*100*0,061)				
	gemiddelde frequentie in % afwijkingen	geschatte groeivet-tgating in grammen per 1%afw.	schade mesterij door groei- vertraging gld./varken	geschatte schade slachterij gld./varken	geschatte schade per varken gld./varken	schade totaal per gemid. varken gld./varken
pootontsteking	1,1	0,50	3,10	10,20	13,30	0,146
gewrichtsontsteking	0,4	1,00	6,10	13,75	19,85	0,080
huidontsteking	0,3	0,60	3,70	14,25	17,95	0,054
staartontsteking	0,6	0,45	2,70	4,20	6,90	0,041
atrofische rhinitis	0,1	0,60	3,70	4,85	8,55	0,009
lever aangetast	0,1	0,30	1,80	1,55	3,35	0,003
lever afgekeurd	0,4	0,30	1,80	2,30	4,10	0,016
longontsteking	8,0	0,80	4,90	1,45	5,35	0,512
borstvliesontsteking longen niet te beoordelen	12,3	0,50	3,10	5,90	9,00	1,107
longabcessen	2,3	0,40	2,40	0,35	2,75	0,055
bacteriologisch onderzoek(BO)	0,3	0,50	3,10	0,35	3,45	0,011
totaal						2,417

De leverbemerkingen veroorzaken samen nog slechts 1% van de schade. Het voorkomen hiervan, door preventief werken als normaal gebruik op het varkensbedrijf, speelt hierbij een rol. Echter voor evaluatie en bewaking blijft terugkoppeling naar de mester toch van belang.

De overige bevindingen leveren samen 4% van de schade (huid 2,2%, staart 1,7%, AR 0,4%). Ook het terugkoppelen van huid- en staartontsteking is economisch gezien interessant. Hoewel het effect van AR op de groei vrij groot is, veroorzaakt deze bevinding in deze benadering zeer geringe schade. Dat komt door de geringe mate van waarnemen in de slachterij.

Economische betekenis

Op bedrijfsniveau heeft een mester met één volwaardige arbeidsplaats 1500 aanwezige vleesvarkens en een jaaromzet van 4710 dieren (zie toelichting Landelijk Biggenprijzenschema). Bij een gemiddelde frequentie aan slachtbevindingen zoals in de tabel bedraagt de totale geschatte schade door deze bevindingen ongeveer f 19.000,- (f 4,- * 4710 dieren). Bijna f 12.000,- ontstaat door slechtere groei en voederconversie en ruim f 7.000,- door schade in de slachterij. In het IKB-project is van 186 bedrijven, voor de 10% 'beste' en 10% 'slechtste' bedrijven de totale schade ten gevolge van slachtbevindingen geraamd over het jaar okt. 1987 - okt. 1988. Tussen beide groepen blijkt 32% verschil in het percentage dieren zonder afwijkingen (88% en 56%). Dit wordt met name

veroorzaakt door verschillen in de mate van voorkomen van borstvliesontsteking en longaan- doeningen Tevens hebben leveraandoeningen en huidontsteking een beperkt aandeel in genoemd verschil. De totale schade per varken bedraagt voor de 'slechtste' 10% f 7,46 en voor de 'beste' 10% f 2,22. Dit betekent een verschil van f 5,24 per varken. Op bedrijfsniveau bij een omvang van één volwaardige arbeidsplaats met 4710 varkens per jaar is dit een extra verlies voor de slechtste 10% van bijna f 25.000,-.

Nationaal gezien wordt de totale schade bij de productie-omvang van 1989 (23.735.000 vleesvarkens) geraamd op ongeveer f 95 mln., waarvan bijna f 60 mln als gevolg van slechtere groei en voederconversie. De resterende ruim f 35 mln. bestaat uit schade voor de slachterijfase.

Varkenshouders kunnen de economische gevolgen van ziekteproblemen onderschatten, vooral na gewenning aan de aanwezigheid van dergelijke problemen. Het niet altijd duidelijk zijn van aandoeningsinvloeden, invloeden van andere factoren, het tijdelijk karakter in optreden en het vaak gecombineerd voorkomen van aandoeningen spelen hierbij een rol. Echter, de genoemde grote verschillen tussen de beste en slechtste groepen bedrijven voor het percentage dieren zonder afwijkingen laten zien, dat een sterke beperking van de economische schade door slachtbevindingen mogelijk moet zijn door verbetering van de bedrijfssituatie en de bedrijfsvoering. ■

Figuur 1. **Schade door slachtbevindingen, verdeling van totaal in mesterij- en slachterijfase.**

